

SƏN VƏ SİZ

Mən deyərdim ki, hər şeyin kökü - ağıl-kamaldır. Fərasət - hətta fəlsəfənin belə irəlidir. Dünyadakı hər cürə ləyaqət - fərasətdən doğur. Fərasət - deyəndə mən heç də dünya malına aludə olmağı, nə yolla olursun ad-san qazanmağı demirəm. Dərrakə onu təlqin eləyir ki, ağıllakamalla yaşamasan, sürdüüyün ömür sənə həzz verməz, haqqdan-ədələtdən uzaq düşərsən. Axı comərdlər təbiətə xoş keçən güzəranla bağlıdır, o cür güzəran onların alınına yazılıb. Sənə, Allah-təalanı zikr edən mömin öz əcalını niyə o cürə, təlaş keçirmədən qarşılayır? O bilir ki, səadət - heç də əlçatmaz deyil, yerinə yetəndir, ən böyük şəər işə qısa müddətli iztirablarla

Elbay Qasımsadə:

“Əsas odur ki, şəhər öz simasını itirməsin...”

Müsaibimiz Azərbaycan Memarlar İttifaqının sədri, Bakanın baş memarı, - “Şöhrət” və “Şərəf” ordenli Elbay Qasımsadədir.

- Elbay müəllim, müsahibələrinizin birində demisiz ki, “Hələ 70-ci illərdə sovet rəhbərliyi milli memarlıq anlayışını unutturmağa çalışırdı. Amma Heydər Əliyev həmin illərdə memarlarımıza öz işlərində milli memarlıq irsindən istifadə etməyi məsləhət görürdü. Bu, bizim şəhərlərimizin memarlıq simasında özünü göstərdi...”

- Həqiqətən, Sovet ideologiyası hər hansı milliliyin tərəfdarı deyildi. O cümlədən memarlıqda belə şəraitdə milli memarlığın təbliği, özü də Kommunist Partiyasının ən ali rəhbərlərindən olan Heydər Əliyev tərəfindən böyük cəsarət tələb edirdi.

- Elbay müəllim, yeri gəlmişkən, Azərbaycan memarlığının keçdiyi yola ötəri də olsa, bir nəzər salmaq...

- Azərbaycan memarlıq sənəti bizdə ən qədim sənət növlərindən olmaqla bərabər, dünya memarlığına da incilər bəxş etmişdir. Azərbaycanın memarlıq məktəbləri olan Təbriz məktəbi, Naxçıvan məktəbi, Qarabağ məktəbi, Şirvan məktəbinin ustad memarlarının əsərləri Uzaq Qərbdən Yaxın Şərqə qədər, Şimaldan Cənuba qədər bir çox ölkələrdə unikal əsərlər yaratmışlar ki, bunlar bu gün də həmin ölkələrin, xalqların silinməz tarixi xəzinəsinin zənginliyini sübuta yetirir. Məhz buna görə də Azərbaycan memarlıq məktəbi bu gün də dünyada tanınır, seçilir və yüksək qiymətləndirilir.

Memarlıq elə bir sənətdir ki, ölkənin siyasi, iqtisadi durumu yüksək olmazsa, heç zaman inkişaf etməz.

İqtisadi durumu həm xalqın yüksək rifahını təmin edir, həm də Vətənimizin güdrətini. Bunlar memarlıq sənətinin əsasını təşkil edən amillərdir. Bunların hər birinin əldə olunması Azərbaycan Dövlətinin müdrük siyasətindən irəli gəlir və dövlətimizin rəhbəri möhtərəm

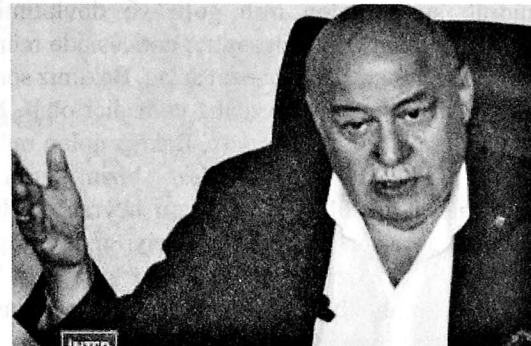
- **Çikaqo, Barselona, Lozanna, Pekin, Turin, Tokio, Seul və başqa şəhərlərdə keçirilən memarlıq konqreslərinin iştirakçısı olmusunuz. Bu səfərlərdən nəyi əxz etmişiniz?**

- Mən, təkcə Beynəlxalq Memarlar İttifaqı

Akademiyasının müxbir üzvü Ənvər Qasımsadənin sizin ixtisas seçiminizdə rolu və eləcə sizi əhatə edən mötəbər adamların sizə təsiri barədə nə deyirdiz?

- Bu gün tələbəklik illərimi yada salarkən, ilk növbədə müəllimlərim Mikayıl Useynov, Həsənağa Məcidov, Boris Revazov, Eldar Kanukov, Leonard Qonsiorovski və başqaları gözümün qabağına gəlir.

Çox maraqlıdır ki, atam ölkənin ən tanınmış memarı, müəllimi olsa da, mənə dərs deməyib. Lakin, əlbəttə mən ondan aldığım tərbiyə daxilində memarlıq tərbiyəsini də almışam. Evimizdəki kitabxana, atamın evə gələn dostları, həmkarları mənim tərbiyəmdə böyük rol oynayıblar.

Atam, hər işdə olduğu kimi, sənətdə də düzgün, prinsipial, fədakar və xeyirxah olmağımı mənədən tələb edirdi. Mənə deyirdi ki: “Xalqını, Vətəninini, Mədəniyyətini, Dilini sevməsən, heç zaman nəinki memar, Azərbaycanlı olmazsan”.

Bu tərbiyənin ilk addımlarından biri, məni Azərbaycan muğamına cəlb etməsi olub. İlk vaxtlarda məcburən, sonralar isə böyük həvəs və məhəbbətlə Azərbaycan Radiosunun bazar günləri verdiyi Muğam saatını (13:00-14:00) bu günə kimi səbirsizliklə gözləyirəm və qulaq asıram.

- Elbay müəllim, övladlarınızdan yolunuzu davam etdirən varmı?

- Övladlarımdan heç birisi mənim sənətimi davam etdirmədi. Qızım İsmət xanım uşaq həkimidir. Oğlum Ənvər beynəlxalq hüquq mütəxəssisidir... Mən heyfslənmirəm. Hər bir insan gələcək heyatının yolunu seçmək iqtidarındadır. Əsas odur ki, yol yanlış seçilməsin, uğurlu olsun. Nəvələrimdən ortancılı - o da mənim kimi Elbay Ənvər oğlu Qasımsadədir - məktəbi bitirir və memar olmaq qərarındadır.

Əsas şərt odur ki, yeni əsər - şəhərimizin memarlıq simasına xələl gətirməsin. Bir də onun qəti tərəfdarıyam ki, xarici həmkarlarımız Bakıda milli memarlıq məktəbinin nümayəndələri ilə sıx əməkdaşlıq qursunlar.

- Beynəlxalq proqramın problemləri ilə də sıx məşğul olursunuz. “Şaman memarlığı” barədə məlumat oxucularımız üçün də maraqlı olardı...

- Şaman memarlığı yaradıcılığımın romantik dövrünün, gənc yaşlarımda ideyasıydı. O illərdə dünyada yoxsullara dəstək proqramı çərçivəsində belə bir hərəkət vardı və mən fəxrlə xatırlayıram ki, o zaman gənc olmağıma baxmayaraq, mən o hərəkətin dünyada qəbul olunmuş adeptlərindən olmuşam və bəzi dəyərli təkliflərim o hərəkətin rəhbər ideyaları kimi qəbul olunub.

- Memar tələbələr “gecə yuxusuna həsrət qalan” ixtisas sahibləri kimi tanınır. Tələbəklik illərini, bilgi aldığınız görkəmli insanları necə xatırlayırsınız? Atanızın - Azərbaycan SSR əməkdar inşaatçısı, memarlıq doktoru, professor, Azərbaycan SSR Elmlr

Açığı nə atası - mənim oğlum Ənvər, nə də mən onu yönəltməmişik. Allahdan ona verilən rəsm qabiliyyəti kifayət qədər yüksəkdir, memarlıqla uşaq yaşlarından maraqlanır, düşüncəsi münasibdir və ən əsası, özünün sözünə görə: “Bu adı daşıyırsansa, mənim başqa variantım yoxdur!” - deyir.

- Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin memarlıq fakültəsində pedaqoji fəaliyyətlə məşğulsunuz. Memarlar İttifaqı gənc və istedadlı memarların yaradıcılığına necə dəstək verir?

- Otuz ildən çoxdur ki, pedaqoji fəaliyyətlə məşğulam. Hələ 70-ci illərin sonunda bizim universitetin axşam şöbəsində memarlıq layihələndirilməsindən dərs aparırdım. Son iki ildir ki, Memarlıq və İnşaat Universitetinin Memarlıq fakültəsinin Memarlıq layihələndirilməsi və şəhərsalma kafedrasının müdiriyəm, professoram. Düşünürəm ki, bu ilk növbədə böyük məsuliyyətdir. Çünki pedaqoq ölkənin, xalqın gələcəyini qoruyub saxlayan, inkişaf etdirən vətəndaşları tərbiyələndirir. Azərbaycan memarlıq sənətinin davamçıları arxamızca gələn gənclərdir. Buna görə onlara qarşı düzgün, ədalətli, tələbkər və xeyirxah olmaq vacibdir. Bu vəzifə təkcə ali təhsil ocağında yox, gənclərin ilkin müstəqil fəaliyyət illərində də zəruridir. Məhz buna görə Memarlar İttifaqının tərkibində Gənc Memarlar və Tələbələr Klubu təşkil olunmuşdur və fəaliyyətdədir. Bu qurum təcrübəli memarlarla gənclər arasında möhkəm dostluq və əməkdaşlıq əldə edilməsi üçün uğurlu fəaliyyət göstərir. Klub, müxtəlif

görüşlər, disputlar, gənc memarların layihələrinin müsabiqələrini təşkil edir. Gənc memarlarla iş Azərbaycan Memarlar İttifaqının fəaliyyətində prioritet istiqamətlərdən biridir və bu bizim uğurlarımızın ən dəyərli sahəsidir.

- Memarlıq - bir şəhərin, dövlətin və bütövlükdə bir dövrün xüsusi "vizit kartıdır". Bu yaxında “Böyük Bakının Regional İnkişaf Planı” hazırlanıb... Bu layihədə önəmli olan sizcə nədir?

- Bayaq qeyd etdiyim kimi, Bakı inkişaf edir. Şəhər canlı orqanizmdir, burada insanlar yaşayır. Öz problemləri ilə, öz tələbləri, öz perspektiv planları, öz qaygıları və öz məhəbbətləri ilə. Məhz buna görə şəhər inkişaf edir bu istiqamətdə hərəkət edərək gündən-günə dəyişir, zənginləşir. Şərt budur ki, öz simasını itirməsin.

- Bakının “Sovetski” adlanan ərazisində yerləşən 100-dək tarixi binaların, o cümlədən Memarlar İttifaqının binasının aqibəti necə olacaq?

- “Sovetski” - hal-hazırda N.Nərimanov prospektində gedən böyük miqyaslı yenidənqurma işləri ətrafında çox mübahisələr, fikir mübadilələri aparılır. Öz fikirimi dəfələrlə bildirmişəm və təkrarlayıram. Vaxt olub ki, Bakı sakinləri o məhəllələrə daxil olmaqdan belə —>

çəkinirdilər. Qaranlıq, abadsızlıq oralarda hökm sürən xoşagəlməz amillərdən idi. Bu ərazilərin yenidənqurulması məsələsi hələ 70-ci illərdən ölkəyə rəhbərlik edən Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dövründə başlanmış və o ərazilərin yeni görkəmi haqqında müsabiqələr belə keçirilmişdi. O zaman lap gənc olmağıma baxmayaraq, çox yaxşı yadımdadır ki, həmin ərazilərdə 24 mərtəbəli binaların tikintisi ideyası da vardı. Hazırda orada şəhərin ən böyük, gözəl parkını abadlaşdırma işləri aparılır. 30 hektar ərazi, hər hansı bir iş adamının kommersiya maraqlarına deyil, istirahət üçün Bakı əhalisinin sərəncamına verilir. Mübahisəyə yer qalır mı? Bəli, bu ərazidə Dövlət tərəfindən qorunan tarixi abidələr siyahısına daxil edilmiş bir çox binalar mövcud idi. İlk növbədə, o binaların hamısı yerli icra hakimiyyətinin səlahiyyətində olub. Amma orda dövlət əhəmiyyətli bircə bina belə yox idi. İkincisi, ordaki binaların texniki vəziyyəti bir yana, orda olan şərait müasir dövrün vətəndaşına heç layiq idimi? Heç bir kommunal şəraiti olmayan, yarıuçuq, yararsız vəziyyətdə olan binalar idi də... Xalqımızın, Vətənimin qədim mədəniyyətini, tarixini dünyaya tanıtdıran abidələr onlardımı? Xan Sarayı, Qız Qalası, Atəşgah, Möminə Xatun və Gülüstən türbələri, Şamaxıdakı Cümə Məscidi hara və keçmiş "Sovetskidə" yerləşən, bəli bəlkə də 100 ildən çox yaşı olan binalar bərabərdirlərmi?

- **Yaradıcılığınızın mənəvi ləzzəti ilə üzvü vəhdətdə olan mənəli bir ömür sürürsünüz. Bu sənət sizin üçün nədir?**

- Memarlıq - sənəti mənim həyatımdır. Daima düşüncələrimin mövzudur. Yaşadığım həyatda hər zaman fəaliyyətim memarlıqla bağlı olub. Nə siyasət, nə ticarət heç zaman məni cəlb etməyib. Əslində hələ

məktəbdə oxuyanda memar yox, diplomat olmaq arzusundaydım. Lakin sovet dövründə Moskvada MQİMO-ya daxil olmaq müşkül məsələydi və mən memar oldum...

Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevlə olan söhbətlərimizin birində mənə gənclikdə memar olmağından və hətta memarlıq təhsilinə başlamasından söyləyib dedi:

- *Sən xoşbəxt adamsan ki, bu gözəl sənətin sahibsən. Mənə müharibə imkan vermədi ki, memarlıq təhsilimi tamamlayım. Sonra isə fikirlər başqa istiqamət aldı.*

Mən dedim:

- *Heydər Əliyeviç, mənə memar olmaq istəməirdim.*

- *Niyə? - təəccüblə sual verdi.*

- *Diplomat olmaq arzusundaydım. Amma, Siz bilirsiniz ki, bu çox çətin məsələ idi o dövrdə. Və nəticədə memarlığa seçdim.*

Gülümsəyib mənə cavab verdi:

- *Ola bilsin ki, dünya diplomatiyasına sənətin simanda böyük itki baş verib. Lakin Azərbaycanın memarlıq sənəti sənətin simanda böyük ustad qazanıb. Bu sözləri həyatımda ən yüksək qiymət kimi qəbul edirəm.*

Həyatım boyu sənətimə sadıq olmuşam. Uğurlarım da olub, uğursuzluqlarım da. Lakin heç vaxt seçdiyim yola heyflənməmişəm. Vaxtımın hədəf sərəf olmasına da yol verməmişəm. Ən ağır sarsıntılar dövründə də iradə və inamla yolumu davam etdirmişəm. Həyatımdan razıyam. Ümid edirəm ki, xalqımızın, dövlətimin ləyaqətlə xidmətində olmuşam. Mənə verilən yüksək qiymətə görə Xalqıma, Dövlətimə ömrüm boyu borcluyam.

- **İstedadınız və böyük zəhmətiniz dövlətimiz tərəfindən layuqincə dəyərləndirilib. Azərbaycan memarlıq sənətinin inkişafında böyük xidmətləriniz "Şöhrət" və "Şərəf" ordeninə layiq görülüb. Sizə "Qobustan" toplusunun adında bundan belə də hər ili, hər ayı, hər günü zəfərlə gələn sabahlar arzulayırıq, Elbay müəllim!..**

Söhbətin "binasını" qurdu: Saminə Hidayətqızı